

FACTSHEET 11 | Het belang van Communities of practice voor de promotie van Sport-voor-Allen

Onderzoeker: Annick Willem
Contact & Info: Annick.Willem@ugent.be

1. Achtergrond

Communities of practice werd door Etienne Wenger, de eerste die het concept omschreef, gedefinieerd als: "een groep mensen die eenzelfde bezorgdheid of passie delen voor iets wat ze doen en door interactie met elkaar leren hoe dit beter te doen". Het concept stamt uit de sociale leertheorie waarbij leren gezien wordt als een sociaal proces van mensen die door interactie van elkaar leren. Een community of practice kan bestaan binnen organisaties maar ook tussen mensen uit verschillende organisaties. Kenmerkend is dat ze de grenzen overschrijden van organisaties, fysieke grenzen (communities kunnen virtueel zijn), landsgrenzen, hiërarchische niveaus, functieclassificaties, etc. Elkeen gepassioneerd bezig met een bepaalde topic die regelmatig in contact komt met andere gepassioneerden zal bewust of onbewust van de ander leren en tot de gemeenschap behoren. Neem bv. alle mensen in Vlaanderen die op vandaag bezig zijn met Sport-voor-Allen, zoals trainers, sporters, wetenschappers, sportaanbieders, hulp-verleners, ambtenaren, directie scholen, sportfunctionarissen, sportpromotors in bedrijven, gezondheidswerkers, buurtwerkers, ..., en die elkaar al eens ontmoeten op een congres, lezing, evenement, beurs, opleiding; of online op twitter, facebook, of instagram contact leggen. Zonder zich daar goed en wel van bewust te zijn behoren ze allen tot de community of practice voor Sport-voor-Allen en nemen ze deel aan het sociale leerproces in die Sport-voor-Allen gemeenschap. Communities of practice zijn dus informele gemeenschappen maar toch worden ze enigszins aangestuurd omdat er binnen dergelijke gemeenschappen netwerkers zijn die actiever zijn in het bij elkaar brengen

van mensen, en als leiders aanzien worden waardoor ze meer invloed hebben op de kennis die in de communities wordt gedeeld. Naast Sport-voor-Allen communities zijn er nog heel wat andere denkbaar in de context van sport, bvb. voor sportinnovatie, sporttrainers, sportvoeding.

Communities of practice zijn dus overal (onzichtbaar) aanwezig en u hoort ongetwijfeld ook tot één of meerdere communities of practice. Het concept wordt evenwel afgebakend door de aanwezigheid van 3 elementen alvorens van een community of practice te spreken. 1) een kennisdomein (bv Sport-voor-Allen), 2) een groep mensen die daarmee bezig is (bv. onderzoekers, buurtsportwerkers), 3) gedeelde opvattingen en praktijken in die groep over het kennisdomein (bvb. over hoe bepaalde kansengroepen kunnen worden bereikt). Hier moet nog aan toegevoegd worden dat die mensen ook een gedeelde passie moeten hebben en zich daardoor al dan niet bewust lid moeten voelen van de community. In het geval van Sport-voor-Allen gaat het om de gedeelde droom om meer mensen te laten sporten, drempels te verlagen en alle doelgroepen kansen bieden om te sporten. Binnen zo'n community leren de mensen die bezig zijn met Sport-voor-Allen van elkaar en ontstaan 'standaarden', een soort best practices over hoe mensen aan te zetten tot sporten, bvb. over de nood om intersectoraal te werken om kansarmen te bereiken, of door buurtsport laag-drempelig sporten aan te bieden aangepast aan de noden in de buurt met buurtwerkers die in nauw contact staan met de bewoners van de buurt.

Het leerproces, het ontstaan van standaarden en de mogelijkheid om die ook te beïnvloeden is voor organisaties actief in het kennisdomein interessant.

Specifiek voor Sport-voor-Allen zijn er organisaties die het verhogen van de sportparticipatie en het toegankelijk maken van sport voor allen als mandaat hebben. Dit is in het bijzonder het geval voor de sportadministraties, zoals Sport Vlaanderen maar ook op internationaal vlak bv. SportandDev die sport als recht en als middel voor ontwikkeling wereldwijd wil promoten en ondersteunen. Dergelijke organisaties kunnen daarom bewust communities aansturen om zo de kracht van een informele gepassioneerde gemeenschap te gebruiken. Dit is echter contradictorisch aan het hele idee van een community of practice. Het opzettelijk managen ervan kan net de doodsteek betekenen voor een community of practice omdat het voorbij gaat aan de essentie van de sociale leertheorie, met name leren door interactie in een informele gemeenschap die spontaan ontstaat door een gedeelde passie. Een andere kritiek situeert zich in het feit dat de kennis die circuleert in een community niet per definitie de beste is en zelfs nieuwe betere ideeën in de weg kan staan.

2. Onderzoek

In ons onderzoek gingen we na of het concept community of practice effectief toepasbaar is op Sport-voor-Allen, en in welke mate officiële sportadministraties deze communities beïnvloeden of zelfs aansturen op een fysieke en virtuele manier. We deden dit op het niveau van Vlaanderen, Engeland, Australië en de wereld voor Sport en Ontwikkeling. Daaruit konden we leren dat het domein Sport-voor-Allen zeer divers is waarbij heel veel mensen betrokken zijn zonder daarom officieel actief te zijn in het domein sport of zich als sportexpert te beschouwen maar die wel kennis bezitten en bijdragen tot het domein door hun activiteiten en ervaringen. Kennis en expertise zijn erg belangrijk maar ook verspreid aanwezig zowel binnen als buiten de sportpraktijk. Er is sprake van leren en kennisuitwisseling tussen mensen gepassioneerd door Sport-voor-Allen en in dit proces ontstaan opvattingen, ideeën, standaarden over hoe Sport-voor-Allen te realiseren waarvan sommige op ervaring berusten en andere op onderzoek. Organisaties zoals SportandDev, Australian Sport Commission, Sport England en Sport Vlaanderen hebben heel wat impact op die Sport-voor-

Allen gemeenschappen omdat ze kennis over Sport-voor-Allen verzamelen, de uitwisseling van kennis faciliteren, en ook op bv. hun websites standaarden, kennis en goede praktijken weergeven over hoe het Sport-voor-Allen te organiseren. Deze organisaties zijn de 'kennisbrokers' in de Sport-voor-allen communities of practice maar dreigen daarmee ook een gevaar te zijn voor deze communities. De valkuil waarbij deze organisaties vooral standaarden over Sport-voor-Allen aan het werkveld meedelen in plaats van in die gemeenschap vooral als facilitator van kennisdeling op te treden was in elk van de vier onderzochte communities aanwezig.

4. Relevantie voor de praktijk

Ons onderzoek leert dat sportadministraties Sport-voor-Allen best ook eens benaderen als een kennisintensief domein met een gemeenschap van mensen die bewust of onbewust zich identificeren met het doel van Sport-voor-Allen en in dit domein actief zijn; en daardoor van elkaar leren waardoor kennisuitwisseling en het ontstaan van standaarden plaatsvindt. Sportadministraties maken deel uit van dit proces en hebben er alle belang bij om de communities te faciliteren door interactie en het leren tussen de mensen in de community te stimuleren zonder daarbij eenzijdig de kennis te verzamelen en dan als standaarden terug naar de community te sturen. Communities zijn er overal en ontstaan spontaan, maar sportorganisaties kunnen er wel bewuster van zijn en zo vermijden dat ze bottom-up kenniscreatie en leren remmen i.p.v. te faciliteren. Zo kunnen organisaties met Sport-voor-Allen als doel nagaan wie deel uitmaakt van dergelijk community, of ze genoeg mogelijkheden voorzien voor interactie in die community, hoe kennis in de community ontstaat en of dit niet te sterk gedomineerd wordt door traditionele opvattingen.

De sterkte van een Sport-voor-Allen community of practice zit in het grensoverschrijdende sociaal leerproces tussen mensen met een gedeelde passie en net dit is nodig om nieuwe kennis in dit domein te kunnen creëren en vooruitgang te boeken in de realisatie van Sport-voor-Allen.